

LUDZKIE ŚCIEŻKI – PROGRAM NAUCZANIA ETYKI

autorzy: Anna Ziemska, Łukasz Malinowski

I ETAP EDUKACYJNY, KLASY I–III

CELE EDUKACYJNE OGÓLNE

- Rozpoznawanie elementarnych wartości, wśród których na pierwszym miejscu powinno się znaleźć dobro.
- Odróżnianie dobra od zła w zakresie elementarnym.
- Kształtowanie empatii.
- Kształtowanie postawy refleksyjnej wobec omawianych zagadnień dotyczących człowieka, jego najbliższego otoczenia (rodziny, przyjaciół, kolegów, osób starszych, osób z niepełnosprawnością itp.), środowiska przyrodniczego, stosunku do własnej natury (uczuć, motywacji itp.) i określonych sytuacji życiowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Wiedza

- Wiedza najogólniejsza dotycząca przedmiotu, celu i zakresu etyki jako dziedziny wiedzy.
- Wiedza na temat elementarnych wartości.
- Wiedza na temat praw i obowiązków małego człowieka wobec siebie i innych.
- Wiedza na temat uczuć, emocji, słabszych i mocniejszych stron własnych oraz innych osób.
- Wiedza na temat obszaru kulturowego, w którym dziecko żyje, wraz z konsekwencjami, takimi jak religia, sztuka, system wartości, przy jednoczesnym uświadamianiu i zaznaczaniu istnienia alternatywnych systemów.
- Wiedza na temat ogólnych problemów moralnych występujących zarówno w najbliższym otoczeniu, jak i w świecie (np. konieczność ochrony środowiska naturalnego).

Umiejętności

- Umiejętność rozróżniania dobra od zła.
- Umiejętność identyfikowania dobra i zła w różnych formach (w treściach poszczególnych opowieści – konkretne postacie i ich działania, symbole, przypowieści, przenośnie).
- Umiejętność nazywania elementarnych pojęć i posługiwania się nimi we właściwych kontekstach (np. sprawiedliwość, odpowiedzialność, wytrwałość, sumienie itp.).
- Umiejętność formułowania prostych wypowiedzi i wniosków związanych z omawianym tematem.
- Umiejętność dyskusowania – wyrażania własnego zdania z użyciem prostej argumentacji oraz słuchania wypowiedzi koleżanek i kolegów, bez przerywania itp.
- Umiejętność poszanowania dla odmiennych postaw i poglądów wyrażanych przez koleżanki i kolegów.
- Umiejętność rozpoznawania stanów uczuciowych oraz ich następstw (np. złości).
- Umiejętność podejmowania prostych decyzji.
- Umiejętność przewidywania ewentualnych konsekwencji dokonanych wyborów i decyzji na podstawie łączenia określonych przyczyn z ich następstwami.
- Umiejętność rozpoznawania elementarnych powinności moralnych.
- Umiejętność odróżniania treści etycznych od religijnych.

Postawy

- Wrażliwość na wartości z dobrem na czele.
- Wrażliwość na dobro i jego przejawy; gotowość do chronienia dobra.
- Otwartość i wrażliwość na potrzeby innych osób i wszelkich istot żywych.
- Wrażliwość na problemy środowiska naturalnego i uświadomienie konieczności jego ochrony.
- Budowanie fundamentów własnej hierarchii wartości.
- Budowanie poczucia własnej godności, niepowtarzalności i wyjątkowości jako osoby; poszanowanie tych samych cech u innych osób.
- Przekonanie o słuszności postawy aktywnej wyrażającej się w pokonywaniu trudności w dążeniu do celu, jakim jest dobro moralne.
- Rozszerzenie postawy aktywnej na pole działań ogólnospołecznych.

MODUŁY

- Co to jest etyka (dobro i zło– gdzie je dostrzegam, gdzie ich doświadczam, jak je rozróżniam).
- Ja – kim jestem (co stanowi o tożsamości i wyjątkowości każdego człowieka).
- Ja i rodzina (posłuszeństwo, szacunek, wdzięczność).
- Ja i koleżanki/koledzy (empatia, życzliwość, przyjaźń).
- Ja i moje zdrowie (jedzenie, higiena, nawyki/uzależnienia).
- Ja i moje uczucia (smutek, złość, żal, radość).
- Ja i problemy (radzenie sobie, próba pokonywania problemów, trening odwagi, dzielności, wytrwałości).
- Ja i czas mojego życia (radość bycia dzieckiem, moje prawa i przywileje, dorośli w moim życiu – dorosłość, starość).
- Ja wśród ludzi (podobieństwa i różnice między ludźmi – kolor skóry, sprawność/niesprawność, zdolności, talenty, wyjątkowość każdego człowieka, ludzie w potrzebie).
- Ja i najbliższe środowisko przyrodnicze (oszczędzanie rzeczy, segregowanie i recykling w klasie/w domu)..
- Ja i zwierzęta (odpowiedzialność, obowiązki wobec zwierząt, ochrona i pomoc).
- Ja i wielki świat (opowieści z różnych stron świata, różnorodność kultur).

PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNIÓW

Zakończenie realizacji programu nauczania etyki na I etapie edukacyjnym powinno zaowocować następującymi kompetencjami ucznia:

- Wrażliwość na problematykę etyczną, umiejętność jej rozpoznawania i odróżniania od innych dziedzin.
- Gotowość do chronienia wartości poprzez aktywne życie, włączanie się w różne działania, jak też inicjowanie własnych na rzecz np. środowiska, obrony słabych i pokrzywdzonych.
- Gotowość do aktywnego przeciwstawiania się wszelkim przejawom zła, takim jak niesprawiedliwość, agresja słowna lub fizyczna itp.

- Umiejętność podejmowania właściwych decyzji w oparciu o posiadaną wiedzę, wyniesioną z lekcji etyki oraz nieunikanie odpowiedzialności za swoje decyzje, czyny i ich następstwa.
- Otwartość, tolerancja, akceptowanie inności i odmienności osób.

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

Przedmiotowy System Oceniania z etyki zawiera standardy i kryteria oceniania pracy ucznia.

Co podlega ocenie:

- aktywne uczestniczenie w lekcji
- wypowiedzi ustne
- wypowiedzi pisemne
- przygotowanie materiałów do lekcji
- przygotowanie argumentów do dyskusji
- prowadzenie zeszytu
- prace domowe
- prezentacje
- prace dodatkowe

ZAKRES REALIZACJI PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Uczeń:

- ma świadomość, że jako człowiek posiada swoją niezbywalną godność oraz że wszystkie inne osoby posiadają taką godność;
- odkrywa wolność jako wartość przypisaną osobie, także osobie w jego wieku;
- ostrzega, że granice jego wolności wytycza godność i dobro innych osób, np. z kręgu rodziny, klasy, rówieśników;
- odkrywa, że jego wybór rodzi konsekwencje, które dotyczą jego samego;
- dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory;
- dostrzega, że lepiej poznaje siebie, bardziej się rozwija i czerpie szczęście w relacji z innymi osobami niż w samotności;
- odkrywa, że współtworzy różne wspólnoty osób, np. rodzinę, klasę, państwo;

- ma świadomość, że każdej osobie ludzkiej, także jemu, należy się szacunek, że szacunkiem należy obdarzać także wspólnoty osób – rodzinę, klasę, naród (ojczyznę), w tym wspólnotę religijną – a także symbole tych wspólnot;
- określa, co jest dobre, a co jest złe, w otaczającym go świecie i w świecie poznawanych tekstów oraz podaje uzasadnienie swojego zdania;
- odróżnia szczęście od doraźnie odczuwanej przyjemności i poznaje, że dobro jest źródłem szczęścia własnego oraz innych osób;
- odkrywa, że wspólnota osób której jest członkiem, ustanawia swoje zasady (normy) i oczekuje ich respektowania.

Osiągnięcia w zakresie stosowania poznanych zasad

Uczeń:

- szanuje godność każdej osoby ludzkiej oraz swoją, wyraża swoim komunikatem werbalnym i niewerbalnym;
- uwzględnia coraz częściej godność i dobro innych osób, podejmując decyzję o działaniu;
- wyraża szacunek wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawiając właściwe zachowanie;
- wchodzi w relacje z innymi osobami (rówieśnikami, nauczycielami), szanując to, co jest wartością dla nich i nazywając to, co jest wartością dla niego;
- naśladuje i przyjmuje jako własne zachowania dobre na podstawie doświadczeń ze świata realnego oraz przykładów płynących z tekstów literackich, filmów i innych źródeł;
- przestrzega zasad obowiązujących we wspólnocie osób, której jest członkiem.